

Ν Ο Μ Π Ε Λ Λ Ο Γ Ο Τ Ε Χ Ν Ι Α Σ

Κ Ν Ο Υ Τ Χ Α Μ Σ Ο Υ Ν

Η Π Ε Ι Ν Α

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: Δ. ΠΑΠΑΓΡΗΓΟΡΑΚΗΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ: PAUL AUSTER

ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

Ήταν τότε που βολόδερνα πεινασμένος στη Χριστιανία, **Ή**αυτή τη θαυμαστή πόλη που δεν εγκαταλείπεις χωρίς να έχει αφήσει τα σημάδια της πάνω σου.

Ξάγρυπνος στη σοφίτα μου, ακούω κάποιο ρολόι κάτω να χτυπάει έξι φορές· είχε ήδη φωτίσει η ημέρα και ο κόσμος είχε αρχίσει να ανεβοκατεβαίνει τα σκαλιά. Κοντά στην πόρτα, εκεί όπου ο τοίχος του δωματίου μου ήταν ταπετσαρισμένος με παλιά φύλλα της *Morgenbladet*, ξεχώριζα καθαρά μια εγκύκλιο του υπεύθυνου της Υπηρεσίας Φάρων και αριστερά της, μια φανταχτερή διαφήμιση για λαχταριστό φρεσκοψημένο ψωμί, από τον φούρναρη Φάμπιαν Ούλσεν.

Μόλις άνοιξα τα μάτια μου, άρχισα να αναρωτιέμαι, από συνήθεια και μόνο, αν υπήρχε κάτι να προσμένω από εκείνη τη μέρα. Περνούσα κάπως δύσκολα τελευταία· το ένα μετά το άλλο τα πράγματά μου είχαν μεταφερθεί στον «θείο», ήμουν εκνευρισμένος και ευέξαπτος, μάλιστα καμιά δυο φορές είχα μείνει στο κρεβάτι όλη ημέρα λόγω της ζαλάδας που με ταλαιπωρούσε. Μια στο τόσο, όταν η τύχη ήταν με το μέρος μου, κατάφερνα να βγάλω πέντε κορόνες από κάποια εφημερίδα για μια ιστορία σε συνέχειες.

Καθώς η ημέρα φώτιζε, βάλθηκα να διαβάζω τις αγγελίες

στην εφημερίδα πλάι στην πόρτα. Μάλιστα κατάφερα να διακρίνω τα ισχνά, κακοφτιαγμένα γράμματα: «Σάβανα – δεσποινίς Άντερσεν – δεξιά της κυρίας εισόδου». Απασχολήθηκα έτσι κάμποση ώρα, ώσπου άκουσα το ρολόι κάτω να χτυπάει οκτώ, σηκώθηκα και ντύθηκα.

Άνοιξα το παράθυρο και κοίταξα έξω. Εκεί που στεκόμουν έβλεπα ένα σκοινί για το άπλωμα της μπουγάδας και μια αλάνα. Στο βάθος, το καμίνι που είχε απομείνει από ένα καμένο σιδηρουργείο και μερικοί εργάτες που καθάριζαν. Ακούμπησα τους αγκώνες μου στο περβάζι του παραθύρου και κοίταξα ψηλά. Προμηνυόταν μια λαμπρή ημέρα. Είχε μπει το φθινόπωρο, αυτή η όμορφη, δροσερή εποχή του χρόνου, όταν όλα αλλάζουν χρώμα και σιγά σιγά χάνονται. Οι δρόμοι, ήδη γεμάτοι κίνηση και θόρυβο, με προκαλούσαν να βγω έξω. Αυτό το άδειο δωμάτιο, όπου το πάτωμα έτριξε και υποχωρούσε σε κάθε βήμα μου, ήταν σαν απαίσιο, σαραβαλιασμένο φέρετρο· ούτε κανονική κλειδαριά στην πόρτα ούτε σόμπα πουθενά. Τη νύχτα ξάπλωνα να κοιμηθώ πάνω στις κάλτσες μου, προκειμένου να έχουν στεγνώσει ελαφρώς μέχρι το πρωί. Το μόνο που κάπως με ευχαριστούσε ήταν μια μικρή, κόκκινη, κουνιστή πολυθρόνα, όπου καθόμουν το βράδυ, μισοκοιμόμουν και στοχαζόμουν κάθε λογής πράγματα. Όταν φυσούσε δυνατός αέρας και οι πόρτες κάτω ήταν ανοιχτές, διάφοροι αλλόκοτοι ήχοι και σφυρίγματα ανέβαιναν μέσα από τις χαραμάδες του πατώματος και των τοίχων, ενώ η *Morgenbladet* στον τοίχο κοντά στην πόρτα είχε σκισίματα μεγάλα σαν παλάμη.

Πήγα και έψαξα σε έναν σωρό από ανακατεμένα πράγματα

στη γωνία δίπλα στο κρεβάτι μήπως βρω κάτι για πρωινό, όμως δεν υπήρχε τίποτα και ξαναγύρισα στο παράθυρο.

Ένας Θεός ξέρει, σκέφτηκα, αν έχει νόημα να ψάχνω για δουλειά πια! Οι αρνήσεις, οι μασημένες υποσχέσεις και τα ξερά όχι, οι ελπίδες που τράφηκαν μόνο για να διαψευστούν, οι νέες προσπάθειες που πάντα κατέληγαν στο μηδέν... όλα αυτά είχαν εξαντλήσει το κουράγιο μου. Είχα επιδιώξει μια θέση εισπράκτορα, αλλά είχα φτάσει πολύ αργά· επιπλέον, δεν είχα να καταβάλω τις πενήντα κορόνες για εγγύηση. Πάντα παρουσιαζόταν κάποιο εμπόδιο. Είχα κάνει αίτηση ακόμα και για το Πυροσβεστικό Σώμα. Καθόμασταν μισή εκατοστή άντρες στον προθάλαμο και κορδωνόμασταν για να δώσουμε την εντύπωση πως ήμασταν δυνατοί και ατρόμητοι. Ένας αξιωματικός περνούσε και εξέταζε τους υποψηφίους, ψαχούλευε τα μπράτσα τους και έκανε καμιά δυο ερωτήσεις. Εμένα με προσπέρασε κουνώντας απλώς το κεφάλι του και λέγοντας πως ήμουν ακατάλληλος λόγω των γυαλιών που φορούσα. Παρουσιάστηκα ξανά χωρίς γυαλιά και στάθηκα στη σειρά, με φρύδια σμιχτά και ματιά κοφτερή σαν μαχαίρι, όμως εκείνος με προσπέρασε ξανά χαμογελώντας – φαίνεται πως με είχε αναγνωρίσει. Το χειρότερο ήταν πως τα ρούχα μου ήταν σε τόσο ελεεινή κατάσταση, που δεν μπορούσα πλέον να παρουσιαστώ για να διεκδικήσω κάποια θέση σαν αξιοπρεπής άνθρωπος.

Σε τι φοβερό κατήφορο κατρακυλούσα σταθερά και ασταμάτητα! Στο τέλος έμεινα κατά παράξενο τρόπο απογυμνωμένος από τα πάντα, δεν είχα καν μια χτένα ή ένα βιβλίο να διαβάσω, όταν η κατάσταση γινόταν αβάσταχτη. Ολόκληρο το

καλοκαίρι περιπλανιόμουν στα νεκροταφεία ή στον βασιλικό κήπο, όπου καθόμουν και έγραφα άρθρα για τις εφημερίδες, στήλη τη στήλη, επί παντός επιστητού – παράξενες ιδέες και εμπνεύσεις, φαντασιοκοπίες του ταραγμένου μου μυαλού. Μέσα στην απόγνωσή μου, επέλεγα συχνά τα πιο αλλόκοτα θέματα, που μου κόστιζαν πολύωρες προσπάθειες και απορρίπτονταν συστηματικά. Μόλις τελείωνα ένα κομμάτι, άρχιζα αμέσως ένα καινούργιο και δεν με αποθάρρυνε εύκολα η άρνηση των εκδοτών· έλεγα διαρκώς μέσα μου πως κάποτε θα πετύχαινα. Και πραγματικά, όταν είχα την τύχη με το μέρος μου και κατάφερα να γράψω κάτι καλό, συνέβαινε να πάρω πέντε ολόκληρες κορόνες για δουλειά μισής ημέρας.

Έφυγα από το παράθυρο, πήγα στον λαβομάνο και έριξα λίγο νερό στα γόνατα του παντελονιού μου που είχαν γυαλίσει, για να ζωηρέψει το χρώμα και να δείχνει πιο καινούργιο το παντελόνι. Έπειτα, έβαλα χαρτί και μολύβι στην τσέπη μου, όπως πάντα, και βγήκα έξω. Κατέβηκα τη σκάλα όσο πιο αθόρυβα μπορούσα για να μην τραβήξω την προσοχή της σπιτονοικοκυράς μου· της χρωστούσα το νοίκι κάμποσες ημέρες τώρα αλλά δεν είχα τίποτα, πώς να πλήρωνα;

Η ώρα ήταν εννέα. Τριζίματα από άμαξες και φωνές γέμιζαν τον αέρα, μια τερατώδης πρωινή χορωδία όπου μπερδεύονταν τα βήματα των πεζών με τις στράκες από τα μαστίγια των αμαξάδων. Όλη αυτή η φασαρία και η κίνηση γύρω μου έφτιαξαν τη διάθεση και άρχισα να νιώθω όλο και πιο ευχαριστημένος. Το μόνο που δεν μου περνούσε από το μυαλό ήταν να κάνω μια πρωινή βόλτα στον καθαρό αέρα. Τι χρειαζόταν ο καθαρός αέρας στα πνευμόνια μου; Ήμουν δυ-

νατός σαν γίγαντας και μπορούσα να σταματήσω μια άμαξα μόνο με τα μπράτσα μου. Μια παράξενη διάθεση χαρούμενης ανεμελιάς με είχε κυριέψει. Άρχισα να παρατηρώ τους ανθρώπους που συναντούσα και προσπερνούσα, διάβαζα τις αφίσες στους τοίχους, έπιανα τη ματιά κάποιου μέσα σε ένα περαστικό τραμ, ήμουν ανοιχτός στο καθετί – σε όλα τα τυχαία μικροπράγματα που έμπαιναν στον δρόμο μου κι ύστερα χάνονταν.

Να 'χα και τίποτα να φάω μια τέτοια λαμπρή μέρα! Το χαρούμενο πρωινό με συνεπήρε, μια ασυγκράτητη αίσθηση ευεξίας με κατέκλυσε και άρχισα να σιγοτραγουδώ από χαρά, χωρίς κάποιον συγκεκριμένο λόγο. Έξω από ένα κρεοπωλείο στεκόταν μια γυναίκα με ένα καλάθι στο χέρι και κοίταζε εξεταστικά τα λουκάνικα για το δείπνο. Όταν πέρασα από δίπλα της, γύρισε και με κοίταξε. Είχε ένα μοναδικό μπροστινό δόντι στο στόμα της. Έτσι νευρικός και ευαίσθητος που είχα γίνει τις τελευταίες μέρες, το πρόσωπο της γυναίκας μού φάνηκε αποκρουστικό· το μακρύ κίτρινο δόντι της έμοιαζε με μικρό δάχτυλο που πρόβαλλε από τη μασέλα της και τα μάτια της ήταν ακόμη γεμάτα λουκάνικα καθώς στράφηκε προς εμένα. Έχασα αμέσως την όρεξή μου και ένιωσα αναγούλα. Φτάνοντας στην αγορά, πλησίασα μια κρήνη και ήπια λίγο νερό. Κοίταξα ψηλά. Το ρολόι στον πυργίσκο της εκκλησίας του Σωτήρος έδειχνε δέκα.

Περπατούσα στους δρόμους δίχως καμία έννοια στο κεφάλι, στεκόμουν σε κάποια γωνία χωρίς λόγο, έστριβα και έπαιρνα κάποια πάροδο χωρίς σκοπό. Πήγαινα με το ρεύμα, περιπλανιόμουν εδώ κι εκεί μέσα στο χαρούμενο πρωινό, αρμένιζα

ανέμελος ανάμεσα σε άλλους ανέμελους ανθρώπους. Η ατμόσφαιρα ήταν καθαρή και διάφανη, και δεν υπήρχε ούτε μια σκιά στη σκέψη μου.

Τα τελευταία δέκα λεπτά είχα συνεχώς μπροστά μου έναν κουτσό γέρο. Στο ένα χέρι κρατούσε ένα μπογαλάκι και προχωρούσε κουνώντας ολόκληρο το κορμί του, στην προσπάθεια που έκανε να περπατάει γρήγορα. Τον άκουγα να λαχανιάζει και σκέφτηκα πως μπορούσα να τον βοηθήσω παίρνοντας το μπογαλάκι του· ωστόσο, δεν βιάστηκα να τον φτάσω. Στην οδό Γκρένσεν συνάντησα τον Χανς Πάουλι, ο οποίος με χαιρέτησε και προσπέρασε βιαστικός. Γιατί τόση βιασύνη; Δεν το 'χα καθόλου σκοπό να του γυρέψω καμιά κορόνα, μάλιστα ήθελα με την πρώτη ευκαιρία να του επιστρέψω μια κουβέρτα που είχα δανειστεί πριν από μερικές εβδομάδες. Μόλις τα πράγματα πήγαιναν λίγο καλύτερα, δεν θα ήθελα βέβαια να χρωστάω σε κανέναν μια κουβέρτα. Μπορεί σήμερα κιάλας να άρχιζα ένα άρθρο για τα εγκλήματα του μέλλοντος ή για την ελευθερία της βούλησης ή για οποιοδήποτε άλλο θέμα, κάτι που θα άξιζε να διαβαστεί, και για το οποίο θα έπαιρνα τουλάχιστον δέκα κορόνες... Με τη σκέψη και μόνο αυτού του άρθρου ένιωσα μια ακατανίκητη επιθυμία να αρχίσω αμέσως, να αντλήσω από την πλημμύρα του μυαλού μου. Θα έβρισκα μια κατάλληλη γωνιά στον βασιλικό κήπο και δεν θα σταματούσα προτού το τελειώσω.

Όμως ο γερο-σακάτης συνέχιζε να κουτσαίνει στον δρόμο. Στο τέλος άρχισε να με εκνευρίζει να έχω αυτό το σαράβαλο συνεχώς μπροστά μου. Το ταξίδι του έμοιαζε να μην έχει τελειωμό· ίσως είχε αποφασίσει να πάει στο ίδιο μέρος που πή-

γαινα κι εγώ και θα τον είχα μπροστά στα μάτια μου αδιάκοπα. Μέσα στον εκνευρισμό μου, μου φάνηκε πως επιβράδυνε το βήμα του σε κάθε στενό, σαν να περίμενε να δει προς τα πού θα πήγαινα εγώ, κι ύστερα σήκωνε πάλι τομπογαλάκι του και έβασε τα δυνατά του για να προηγηθεί διαρκώς. Περπατούσα και παρακολουθούσα αυτό το επίμονο πλάσμα και ένιωθα την οργή να φουντώνει μέσα μου. Σιγά σιγά κατέστρεφε τη χαρούμενη διάθεσή μου και έσερνε αυτό το καθαρό, φωτεινό πρωινό μαζί του στην ασχήμια. Έμοιαζε με ένα τεράστιο, στραβοκάνικο έντομο που με ωμή βία ήθελε να διεκδικήσει μια θέση στον κόσμο και να καταλάβει ολόκληρο το πεζοδρόμιο. Όταν φτάσαμε στην κορυφή του λόφου, αρνήθηκα να τον ανεχτώ πλέον και, γυρίζοντας σε μια βιτρίνα, σταμάτησα για να του δώσω την ευκαιρία να απομακρυνθεί. Όταν όμως μετά από μερικά λεπτά ξεκίνησα ξανά, ο τύπος βρέθηκε και πάλι μπροστά μου· είχε και αυτός σταθεί ακίνητος. Χωρίς να το σκεφτώ, προχώρησα εξοργισμένος τρία τέσσερα μεγάλα βήματα, τον έφτασα και τον χτύπησα στον ώμο.

Σταμάτησε αμέσως. Κοιταχτήκαμε στα μάτια.

«Μια πεντάρα για γάλα!» είπε εντέλει γέρνοντας το κεφάλι στο πλάι.

Α, έτσι μάλιστα! Έψαξα τις τσέπες μου και είπα:

«Αν είναι για γάλα, εντάξει. Τα λεφτά σπανίζουν στις μέρες μας και δεν ξέρω πόσο ανάγκη τα έχετε».

«Δεν έχω φάει τίποτα από χτες στο Ντράμεν» είπε ο άνθρωπος. «Δεν έχω ούτε ένα όρε και δεν έχω βρει δουλειά ακόμη».

«Είστε τεχνίτης;»

«Ναι, είμαι κάλφας».

«Τι πράγμα;»

«Κάλφας. Μάλιστα ξέρω να φτιάχνω και παπούτσια».

«Αυτό αλλάζει τα πράγματα» είπα. «Περιμένετε λίγο και θα πάω να σας βρω τίποτα ψιλά».

Κατέβηκα βιαστικός την οδό Πίλεστραντ, όπου είχα ακούσει για κάποιον ενεχυροδανειστή στο πρώτο πάτωμα, κάποιον στον οποίο δεν είχα πάει ποτέ πριν. Μπαίνοντας στην είσοδο έβγαλα αποφασιστικά το γιλέκο μου, το δίπλωσα και το πήρα παραμάσχαλα. Ύστερα ανέβηκα τη σκάλα και χτύπησα την πόρτα του γραφείου. Υποκλίθηκα και πέταξα το γιλέκο στον πάγκο.

«Μιάμιση κορόνα» είπε ο άντρας.

«Ναι, ναι, ευχαριστώ» απάντησα. «Αν δεν είχε αρχίσει να με στενεύει, δεν θα το αποχωριζόμουν».

Με τα λεφτά και την απόδειξη στο χέρι, ξαναπήρα τον ίδιο δρόμο. Σκεφτόμουν πως ήταν πολύ καλή ιδέα να δώσω το γιλέκο· θα μου έμεναν λεφτά για ένα χορταστικό πρωινό και πριν βραδιάσει το άρθρο μου για τα εγκλήματα του μέλλοντος θα ήταν έτοιμο. Αμέσως η ζωή άρχισε να μου φαίνεται πιο γλυκιά και βιάστηκα να γυρίσω πίσω στον κουτσό για να τον ξεφορτωθώ.

«Ορίστε!» του είπα. «Χαίρομαι που απευθυνθήκατε πρώτα σ' εμένα».

Ο γέρος πήρε τα λεφτά και άρχισε να με κοιτάζει εξεταστικά, από την κορυφή ως τα νύχια. Τι καθόταν και κοίταζε; Μου φάνηκε πως εξέταζε τα γόνατα του παντελονιού μου και η αναίδειά του με ενόχλησε. Μήπως νόμιζε ο αχρείος πως ήμουν πραγματικά τόσο φτωχός όσο φαινόμουν; Δεν είχα μόλις αρ-

χίσει να γράφω ένα άρθρο για δέκα κορόνες; Εξάλλου, δεν φοβόμουν καθόλου το μέλλον, είχα πολλούς άσους στο μανίκι μου. Τι ήθελε λοιπόν αυτός ο ολωσδιόλου άγνωστος τύπος, τον οποίο μάλιστα είχα ελεήσει, μια τόσο όμορφη ημέρα; Το βλέμμα του γέρου με εκνεύρισε και αποφάσισα να του δώσω ένα καλό μάθημα πριν τον αφήσω. Σήκωσα τους ώμους μου απαξιωτικά και είπα:

«Καλέ μου άνθρωπε, έχετε την κακή συνήθεια να καρφώνετε το βλέμμα στα γόνατα κάποιου που σας έδωσε μια ολόκληρη κορόνα».

Τίναξε το κεφάλι του προς τα πίσω και έμεινε με ανοιχτό στόμα. Κάτι γινόταν στο μυαλό του αλήτη, πίσω από το μέτωπό του. Θεωρώντας κατά πάσα πιθανότητα πως είχα πάει να τον κοροϊδέσω με κάποιον τρόπο, πήγε να μου δώσει τα χρήματα πίσω.

Χτύπησα το πόδι μου στο έδαφος βλαστημώντας και λέγοντάς του να τα κρατήσει. Φανταζόταν πως είχα μπει σε όλη αυτή τη φασαρία για το τίποτα; Στο κάτω κάτω, μπορεί και να του χρωστούσα αυτή την κορόνα, μου συνέβαινε να θυμάμαι παλιά χρέη, είχε να κάνει με έναν έντιμο άνθρωπο, ακέραιο μέχρι τις άκρες των δαχτύλων. Εν ολίγοις, τα λεφτά ήταν δικά του... Δεν χρειαζόταν να ευχαριστεί, η ευχαρίστηση ήταν δική μου. Αντίο.

Έφυγα. Απαλλάχτηκα επιτέλους από εκείνο τον κουτσό μπελά και ένιωσα ανακούφιση. Κατέβηκα την οδό Πίλεστραντ ξανά και σταμάτησα έξω από ένα μπακάλικο. Η βιτρίνα ήταν γεμάτη φαγώσιμα και αποφάσισα να μπω μέσα και να αγοράσω κάτι για τον δρόμο.

ΚΝΟΥΤ ΧΑΜΣΟΥΝ

Η ΠΕΙΝΑ

Τοποθετημένη στη Χριστιανία (σημερινό Όσλο) στα τέλη του 19ου αιώνα, η *Πείνα* περιγράφει τις προσπάθειες του ανώνυμου ήρωα, που πασχίζει να επιβιώσει γράφοντας άρθρα για εφημερίδες, τα οποία θα του επιτρέψουν να καλύψει τις στοιχειώδεις ανάγκες του –να φάει και να κοιμηθεί– με αξιοπρέπεια. Δεν τα καταφέρνει πάντα· με την κοινωνική, φυσική και πνευματική του κατάσταση σε διαρκή εξασθένηση, περιπλανιέται στους δρόμους, βυθίζεται ολοένα και περισσότερο στην παράνοια. Ο πεινασμένος συγγραφέας μάταια προσπαθεί να διατηρήσει τον σεβασμό προς την έννοια «Άνθρωπος», προς τον εαυτό του και προς τους άλλους, αφού το στομάχι του τον υποχρεώνει σε παραχωρήσεις για τις οποίες μετανιώνει, γεμίζοντας άλλοτε ενοχές και άλλοτε αδικαιολόγητη αυτοεκτίμηση. Αυτό που τον κρατάει να μη διαλυθεί είναι το κάτισχνο κορμί του, που σε μεγάλο βαθμό καθορίζει επίσης και τη συμπεριφορά του μυαλού του.

«Το βιβλίο μου είναι μια προσπάθεια να περιγράψω την περίεργη ζωή του νου, τα μυστήρια της ψυχής σε ένα κορμί που πεινάει».

Κνουτ Χάμσου

ISBN:978-618-03-1299-7

9 786180 312997

ΒΟΗΘ. ΚΩΔ. 81299